

בעזהש"ת

קול אמונה

דא"ח מכ"ק רבינו הקוה"ט זי"ע
מקרעטשניף

דא"ח שב"ק פ' נח תשמ"ז – מכת"י ק
שיחת קודש פתיחת הזמן בישיבה – ז' חשון תדש"ם

גליון תתמ"ג

לע"נ

הרה"ח המפואר רוזף צדקה וחסד
מוהר"ר יעקב במוהר"ר שמואל יוסף

ז"ל

ריעדער

הונצה ע"י בנו שיחי

יו"ל

ע"י מערכת קול אמונה

קרעטשניף

עיה"ק ירושלים תובב"א

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

רח' אבינועם ילין 5

ת.ד. 50163

איסור השגת גבול יודע

© כל הזכויות שמורות

סדר ועימוד

"המהודר"

(+972) 05731 53883

דא"ח שב"ק פ' נח תשמ"ז – מכת"ק

שבו, ולכן כששיבח את עצמו או שיבחהו חבריו זה היה שבה ורוממות האלוקות שבו, וכל השבח שנותנים לו הוא שבה להשי"ת ממש.

וזהו 'את האלהים התהלך נח' היינו שנח 'התהלך' תמיד בדביקות עם השי"ת, והתפשט ממציאיותו לגמרי בפני הבורא יתברך שמו, ד'את' הוא לשון טפל כמו 'את בשרו' את הטפל לבשרו, וזהו 'את האלהים' היינו כטפל להשי"ת לגמרי 'התהלך נח' בתמידיות. ולכן לא התפעל מהשבח ששבחו השי"ת בעצמו 'כי אותך ראיתי צדיק לפני' וגו', כי לא היה בפני עצמו כלל, אלא בביטול גמור לאלוקות, ושבחו זהו שבחו של מקום כנ"ל.

וזה נרמז גם במה שאמרו 'נח לעילא' ו'נח לתתא', היינו שעיקר עבודתו של נח היתה למעלה מעלה בביטול לאלוקות, ועל דרך הביטול של העולמות

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים וגו' (בראשית ו, ט). יש לבאר מה שדרשו בזה חז"ל ד'נח נח' הוא נייחא לעילא ונייחא לתתא. גם יש לדקדק במה שקראו הכתוב בנוסף לצדקותו 'תמים', הלא השי"ת בכבודו ובעצמו אמר לו (בראשית ז, א) 'אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה', וא"כ איך אפשר להיות 'תמים' היינו שלא ירגיש זאת כלל.

אמנם יש לדרוש בנח לשבח במה שאמר הכתוב 'את האלהים התהלך נח', ובדרך אפשר הוא כמו שמצינו אצל רשב"י שאמר שבחיו 'אנא סימנא בעלמא' וכו' (זוה"ק ח"א רכה.), וכן מה ששיבחהו חבריו בפניו ואמרו (ח"ב לה.) 'מאן 'פני האדון ה'' (שמות לד, כג) דא רשב"י, הנה לא מצינו כלל שביטל את דבריהם מחמת הכנעה ושפלות רוח. וזהו מפני שרשב"י היה בתכלית הביטול להשי"ת ולא היה כלל מציאות בפני עצמו, אלא כל מציאותו היה האלקות

א. עיין במדרש בר"ר ל, ה: "אלה תולדות נח נח", אתמאה, לא הוה צריך קרא למימר אלא 'אלה תולדות נח שם', אלא נייחא לו נייחא לעולם וכו', נייחא לעליונים נייחא לתחתונים. וראה בזוה"ק ח"א נח: 'תא חזי נח כד אתיליד קרון ליה על שמא דנחמה, 'נח' נייחא ליה נייחא לעלמא וכו', נייחא לעילאין נייחא לתתאין'.

ב. 'דאנא שכיח בעלמא, ואנא סימנא בעלמא וכו', בתראי לא יקום דרא כדרא דא, וזמין עלמא דלא ישתכח מאן דיגין עלייהו'.

ג. בגמרא ב"ק מא: 'הנאת עורו מנא להו נפקא להו, מ'את בשרו' את הטפל לבשרו, מאי ניהו עורו'.

הרוחניים העליונים, וזהו 'נח לעילא' ועל ידי זה היה בבחי' 'נח לתתא' שלא הרגיש כ'יש' ודבר לעצמו להיות התנשאות בלבו אף כנגד דורו, והיה בשפלות רוח וביטול גדול, וכמו שכתב בספר הקדוש קדושת לוי (בפרשה ד"ה אך נדקדק) דמה שאיתא בזהר (ה"א ס"ו): שלא התפלל על דורו, זה היה מחמת שפלות רוחו וענוותנותו, שהיה חושב כיון שהקב"ה מרחם עליו שינצל, והרי הוא אינו יותר טוב מאחרים שכדורו ואפשר אף פחות מהם, אזי על אחת כמה וכמה שירחם עליהם עיין שם^ד.

ומענין לענין באותו ענין יש לרמוז באופן זה מה שאמר הכתוב להלן (בראשית ה, א) 'ויזכור אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר איתו בתיבה' וגו', ולכאורה אם כולם נצלו בזכותו, והכל נעשה כי השי"ת ראה צדקתו ותמימותו, למה ליה לכתוב להזכיר זכות 'כל החיה וכל הבהמה' יחד עם זכותו של נח הצדיק.

אמנם על פי הנ"ל במדריגת הכנעתו ושפלות רוחו כנגד כל בני

דורו, ואף גם כשהשי"ת בעצמו אמר לו 'אותך ראיתי צדיק לפני' עם כל זה נשאר בתמימותו שהתורה הקדושה מעידה עליו 'תמים היה בדורותיו', יש לרמוז גם בזה דכיון שהתיבה לא קלטה את כל החיות והבהמות, אלא רק את אלו שלא פגמו ולא השחיתו^ה, ומזה נשא נח קל וחומר על עצמו, דאם חיות ובהמות שהם בלי דעת ואעפ"כ זכו שלא לעבור על רצונו של מקום אף בדור גרוע ומשוקץ כזה רח"ל, ומה זה מלמד עליו, הרי הוא באמת אינו יותר טוב מבני דורו כפי מחשבתו כנ"ל.

וזהו 'ויזכור אלהים את נח ואת כל החיה וגו' אשר איתו בתיבה' היינו את השפלות של נח הצדיק שלא ראה את עצמו יותר מ'כל החיה וכל הבהמה אשר איתו בתיבה', וא"כ אדרבה לפי זה הוסיפה ורמזה התורה בזה על זכותו ומדריגתו בענוה ושפלות רוח הגדולה ביותר.

ד. 'ונח הגם שהיה צדיק גדול ותמים היה קטן בעיניו מאוד וכו', אדרבה היה חשוב בעיניו כשאר הדור, והיה חושב אם אני אהיה ניצול בתיבה, ואני איני צדיק יותר משאר הדור, המה גם כן ינצלו, לכן לא היה מתפלל על הדור.

ה. ראה ברש"י בפרשה (בראשית ו, כ). וגם ברש"י כאן (ד"ה ויזכור).

שיחה בישיבה לרגל פתיחת הזמן – ז' חשוון תדש"ם

אל הארץ אשר אראך. ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה, וברש"י הק' והיה ברכה, הברכות נתנות בידך, עד עכשיו היו בידי ברכתי את אדם ואת נח ואותך, ומעכשיו אתה תברך את אשר תחפוץ, ולכאורה צריך להבין איזה ברכה היא לאברהם שיכול לברך למי שיחפוץ, ובפשטות יכולים לתרץ כי יותר ממה שהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק, כי כל משפיע רוצה להשפיע ואפילו בהמה יש לה השגה זו, וגם משפיע בתורה שיכול לעזור ויש לו את הכוחות לעזור לשני חפץ הוא לסייע למי שיכול, וזה הברכה שנתן ה' לאברהם שיהיה לו את הכח לברך את אשר יחפץ ומזה היה לאברהם ההנאה הגדולה ביותר, כי החיות הגדולה ביותר שהיתה לו היא כשהיה יכול לברך אנשים ולהחיותם ולעשות להם טובות. וכמו שאני אומר כסדר ואיתא כן בכל הספה"ק כי זהו האמת, שהתורה הקדושה אינה סיפור מעשיות אלא היא תורה מלשון הוראה וכל תיבה שלומדים מקבלים עליה שכר, וצריך ללמוד מכל פסוק בתורה מה שיהודי צריך לעשות וכיצד צריך להתנהג.

ב"ה שהתחילו הזמן מחדש ויעזור ה' להמשיך האלה באופן טוב, ומפרשים העולם כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא היינו שאין בכל העולם שכר בעבור מצוה אחת, כי האם יש לנו את ההשגה בשכר שיש על דף אחד או עמוד אחד, שזכה אחד במקום לדבר דברים בטלים ודברי שטות ולישן על משכבו, קם בבוקר וכל היום ישב ולמד וחזר וזכה להכניס במוחו את התורה הקדושה, שכרו הרבה יותר מכל הון דעלמא.

ובשעה שמודים לה' צריכים גם לבקש ממנו שיעזור הלאה, כי ה' עזר והרבה בחורים מבינים עתה פשט בגמ' ותוס' קשה יותר ממה שהבינו כשנכנסו לישיבה, וצריך לבקש מהשי"ת שזוכה הלאה שכולם יגדלו ויעלו מעלה מעלה בתורה ועבודה ויראת שמים, וה' יעזור לכל בני ישראל להרגיש את הטעם בלימוד התורה, ואלו שכבר יודעים כמה מסכתות גמרא יזכו להמשיך שיהיה להם החשק והטעם ללמוד עוד.

כתוב בפרשת השבוע (לך יב, א-ג) לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך

בלאטע'דיגע קינדער, וזהו הן 'לי' לא נתת זרע הראויים לי, עד שהבטיח לו ה' בנים אשר יש להם תקוה המשולים ככוכבים ואמר לו כה יהיה זרעך.

ויש להבין כיצד יכול להיות שיתן ה' ברכה לאברהם אבינו ויהיה יכול להתווכח עם השי"ת ולומר לא זה בקשתי והן לי לא נתת זרע, וכיצד שיך כזאת שה' יתן ברכה שאינה באמת ברכה.

בכל המקומות שיש ישיבה המשועבד לקהילה מהחסידים הבחורים לומדים מהו דרך החסידות, כי יש י"ב שבילין לעבוד את ה' כידוע לכל, אבל צריך לחזור על הכל כדי שלא לשכוח הדברים הישנים, ואני הכרתי את חסידי הרבי ר' מרדכי'לי זי"ע ואמנם אי אפשר לומר כי אצל זקה"ק בביהמ"ד היה אותו דור של הרבי ר' מרדכי'לי שהיה שתי דורות לפניו וכ"ש היום שכבר נמצאים חמש דורות אחריו, אבל הדרך היה אותו דרך וכולנו הולכים על אותו דרך, והדרך שישמו דגש אצלנו היה הענין של ביטול היש שלא להרגיש בנפשו בשום אופן כי כבר הוא שווה מאומה, ואמרו רבותינו הק' על זה גם קצת דברים חריפים שאין יכולים לאמרו לכל נפש, כי אין יכולים ברגע אחד להתחיל לעבוד

אך עוד יש לבאר ע"פ המבואר בחז"ל כי על ידי האשל שעשה אברהם אבינו נקרא שמו של הקב"ה אלוה לכל העולם, כי לאחר שאוכלים ושותים אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו, סבורים אתם שמשלי אכלתם משל מי שאמר והיה העולם אכלתם ובזה יש לבאר כי נתן ה' לאברהם אבינו את הכוח שכולם יברכו את ה', כי זה הוא הטבע שהטביע ה' בכל משפיע שירצה לעזור למקבל לדעת את הדרך הישרה, ומי שה' עזרו ויש לו הכח להשפיע צריך לזכור לא להיות כפויי טובה ולהשפיע לכל בני ישראל, וה' יעזור הלאה שלא ילאו ולא יגעו המשפיעים בעבודתם.

עוד איתא בפרשת השבוע (יג, טו) ושמתי את זרעך בעפר הארץ, ובהמשך הפרשה אמר אברהם אבינו הן לי לא נתת זרע (טו, ג), עד שאמר לו ה' הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספר אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך, ולכאורה כבר הבטיח לו ה' ומדוע אמר הן לי לא נתת זרע, וביאר זקה"ק זי"ע דהנה בגמ' (מגילה טז:) אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים כשהן יורדין יורדין עד עפר וכשהן עולין עולין עד לכוכבים, וכשה' אמר לאברהם אבינו והיה זרעך כעפר הארץ אמר אברהם אבינו איני צריך

כמה שטומנים אותו עמוק יותר באדמה, ומי שרוצה להגיע לאיזה דרגה ההכנה הוא רק על ידי שידע שאינו כלום וזהו הדרך המביא את האדם לדרך הישרה, כי מתחיל לחשוב הרי איני יכול עוד מסכת או פרק משניות בע"פ, ואיני יכול עוד מאה או מאתיים הלכות בע"פ, ואיני בקי בהלכות ברכת הפירות, ואיני בקי בהלכות שבת או בהלכות פסח, ובחושן משפט איני מוצא כלל את ידי ואת רגלי, וא"כ עוד לא הגעתי למאומה ממה שיהודי צריך להגיע, ומחשבה זאת מביאתו שיתחיל ללמוד, ובזה הכוח שאדם הולך תמיד במחשבה כי הוא 'לא' זה מביאו שיעלה מעלה מעלה.

ולכן כיוון שרצה ה' ליתן לאברהם בנים ככוכבים היה צריך לזה ההכנה של ושמתי את זרעך כעפר הארץ, אבל אמר ה' הן לי לא נתת זרע כי אם ישאר בזה לא יגיע לתכלית כי מי שבאמת אינו שווה מאומה הרי אינו שווה מאומה, וכל זה הוא רק להכנה שבאמת ילמד את התורה ויעלה בעבודתו, והבטיח לו ה' כי אמנם לא ישארו כעפר הארץ אלא ככוכבי השמים כה יהיה זרעך.

והנה אדם הרוצה לנסוע לחיפה או לאנטווערפן או לאמריקא וכדומה, צריך לדעת מקודם להיכן הוא רוצה לנסוע ואז יכול לגשת למקום

את ה' רק לשם שמים ובחורים שרוצים להרגיש טעם בלימוד אין זה נקרא גאות רק זה חיות בתורה.

אך יש דיבור שאני אומר כסדר, על מה שאומרים בתפילה, 'לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי בסתר כבגלוי ומודה על האמת וישכם ויאמר רבון העולמים לא על צדקותנו אנו מפילים תחנונינו לפניך וכו' דהנה בשנים האחרונות יש ממש ירידת הדורות ואין הרבה אנשים המתענים על תעניות ואומרים תהלים וחוזרים על דברי חסידות, וממילא אין זה חכמה גדולה שמרגיש בעצמו שאינו כלום דהרי לא התחיל בעבודתו.

וזהו לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר, שאחר שהוא מקבל עליו עול מלכות שמים אפילו בסתר כשאין רואה, בכל הענינים שצריך הן בשנה והן בקימה בבוקר והן כל היום, ומאושר שזוכה להיות מודה על האמת, אזי וישכם ויאמר לא על צדקותינו אנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמך הרבים, כי אם אחר הכל שעושה הוא מרגיש שעדיין אינו כלום זהו ענוה.

ובזה אפשר לפרש מדוע אמר ה' לאברהם אבינו מקודם ושמתי את זרעך כעפר הארץ דייקא, כי אמנם זהו ברכה להיות כעפר הארץ כי ההכנה של כל דבר שרוצים שיצמח הוא כל

הוא כיצד הדרך השלילי הוא לעג וקלס, כי כשיתחיל לחשוב שיש שני דרכים, או שרוצה לדעת גמרא עם תוס' והלכות ולהתפלל כל יום ולעשות נחת רוח לאביו ולאמו, ורוצה ללמוד בישיבה ולא להיות עובר בטל אלא להתנהג כאדם מן השורה, ומקווה להשי"ת ומתפלל אליו שזה יהיה דרכו תמיד, כי מה יש לי אם אלך בהיפך מדרך הישר הריני מצער את אבי ואת אמי וגם המגיד שיעור הסתכל עלי בעין רעה, האם כדאי כך לאבד את הימים היפים ביותר של ימי חייו שאין לו אז שום מניעות כי נותנים לו אכילה ושתיה וכל הצטרכויותיו, והמגידי שיעורים כולם רוצים לסייע לו בכל מה שהוא צריך, ויחשוב מתי יהיה לי עוד הזדמנות כזאת, האם הרי אחרי החתונה כשיהיה לי בית עם בנים, הרי אם ה' עוזר ומעמיד את עצמו על דרך הטוב אז יכול גם אחר נישואיו בעזרת ה' להמשיך ללכת בדרך הישרה, כי כשהאילן הוא צעיר לימים יכולים לכופפו ואם מעמידים אותו במקלות ממשיך הלאה לצמוח ביושר, וכל האברכים החשובים כשהיו ילדים ובחורים לא העבירו את הזמן לריק וכך גדלו תלמידי חכמים ויראי ה' שגם היום עולים במדרגות.

שאומרים לו היכן צריך לקנות הטיקעט לנסיעה הזאת, אבל אם אינו יודע היכן רוצה לנסוע לא ידע לאיזה מקום המכירה להגיע כי אינו יודע את מחוז חפצו ויסתובב אנה ואנה ולא יגיע לשום מקום, כי תחילת דרכו של אדם הוא שיידע מהו רוצה, האם רצונו לאכול ארוחת צהרים טובה ולהעביר את היום ואת הלילה, ולהעביר את כל ימי בחרותו כדי להגיע לנישואין, או רצונו ותכליתו בעולמו להיות ירא שמים ותלמיד חכם, ורצונו רק לעבוד את ה' ולא להעביר את הזמן לריק, וצריך להחליט בנפשו בחזק מה הוא רוצה, וכל זמן שאינו מחליט בחזק לא יגיע לשום מקום, ולא פעם אחת אלא עוד פעם ועוד פעם ועוד פעם יחקוק במוחו כי רצונו היא לומר תהלים וללמוד תניא ונועם אלימלך וללמוד כל הסדר, אני רוצה לדעת בע"פ כל המסכתא, אני רוצה לדעת את הצעטיל קטן של הרבי ר' אלימלך זי"ע, אני רוצה שיהיה לי יראת שמים ואפחד מעבירה, איני רוצה לדבר לשון הרע ולעשות מה שאסור, ואח"כ יחשוב כיצד יגיע לזאת, אבל קודם הוא צריך להשלים ברצון חזק בלא שום ספק מה שהוא רוצה.

וכשאדם מתחיל לחשוב מה שהוא רוצה זה לעומת זה, רואה

שונא לאדם ויתן לו כף מלא סם ורואה שאחד אכל ומיד נפל ומת, האם יגש אדם לאכלו כי יאמר שערב לחיכו.

ואלו דברים הצריכים חיזוק בכל יום ואין יכולים כל יום לדבר דרשות לכל הבחורים והילדים, ולכן לא מועיל כל הדרשות שאדם שומע רק אם לומד ספרי חסידות שזה עוזר לאדם במלחמתו, והעיקר צריך להיות ספר התניא שזה מאיר את כל ספרי החסידות וכך יכולים לזכות ללמוד עוד ועוד.

אמרתי בשבת בראשית בסעודה שלישית בכפר עטה, לפרש מה שרש"י הק' אומר, אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, ואמרתי לפרש כי יש ענין של לימוד תורה ויש ענין של מעשה המצוות והם שניהם כתרי רעין דלא מתפרשין, כי כשאדם מתחיל ללמוד תורה ומתחיל להרגיש טעם בלימוד התורה והמגיד שיעור מאיר את עיניו ברש"י ובתוס' הרי שאין טעם בעולם בלימוד התורה, ואמנם אמת שחכמים אמרו מתוך שלא לשמה בא לשמה, והכוונה בזה היינו לא שילמד

ובמילא כשאדם חושב לעומק הדבר מה תכילתו באדם, אזי אפילו אם הוא אינו חכם גדול ואין יכול להבין דברים עמוקים אבל אם יעמיק במחשבתו לשני הצדדים היטב לא יצטרך לעזר משום אדם להדריכו בדרך הישרה, אלא הוא יתאמץ ויבקש ממי שרק יכול לעזור לו שיוכל ללכת על הדרך שהוא רוצה ללכת.

אמנם הדבר ברור כי מי שיש לו קבלה טובה ורצון טוב עדיין לא מת יצרו הרע, ואע"פ שעכשיו הוא רוצה מאוד אבל למחר מביא לו היצר איזה ליצנות או דבר שטות וכדומה, אבל על זה צריך לעמול וכשמתחילים בתחילת הזמן צריך לדעת שלא תמיד יהיה הרצון הגדול כמו שיש עכשיו ויבואו לו גם עיתים חלשים כי הוא עומד תמיד בחזית המלחמה, ויהיה מוכן בנפשו שיהיו לו גם נפילות ויהיו לו גם זמנים שלא יהיה לו חשק לקום בבוקר ולא ללמוד תוספות קשה, אבל ישם בנפשו כי היצר הוא שונאו ואפילו שעושה את עצמי כחבר טוב שדואג לטובתו אבל ע"י שישמע לעצתו לא יגדל כאדם הגון אלא כעובר בטל, ואפילו אם מרגיש שזה מה שנוח לו בזה השעה אבל בזה קובר את עצמו לכל ימי חייו לעולם ועד, ואם יבא

אבל אם חלילה וחלילה אינו רוצה לעשות מצוות מעשיות אינו נקרא עובד ה' בלימוד התורה, כי תכלית התורה הוא שיהיה עובד את ה' ויעשה את מצוותיו, ותורה בלא קיום המצוות אינו תורה כי תכלית התורה הוא שיהא ירא ה'.

וזהו שאומר רבי יצחק כי לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם כי עיקר התורה הוא קיום מצוותיה, אלא משום כח מעשיו הגיד לעמו, כי אין יכולים לקיים מצוות מעשיות רק ע"י כח מעשיו שלומדים על מנת להרגיש טעם בעבודת ה' או יכולים לקיים את מצוותיו, ותכלית התורה הוא כדי שירגיש על ידה את כח מעשיו של ה' ואז יכול להיות עובד ה'.

אך אין יכולים לעבוד את ה' רק ע"י תורה וקיום מצוות עשה ובוזה להיות עובד ה', כי אפילו אם אחד עמל על עבודה הרבה דברים יש דברים ששורפים הכל ונהפך כל עבודתו ללא כלום ח"ו, כי כל עסק אין צריך רק לדאוג שיעשה בזה כל מה שצריך לעשות אלא צריך גם להיזהר שלא יהיה בו שום תקלה כי בזה יכול לאבד הכל, ויש אנשים שרוצים להרגיש טעם בעבודת ה' ובהנחת תפילין, ולהרגיש

בכוונה הפכית אלא שלא בכוונה לשמה ומתוך שילמד בלא כוונה לשמה אז יבוא לו באמצע הלימוד הכוונה לשמה, אבל כל זמן שיש לו הנאה נפשית אין עדיין נקרא בזה עובד ה', אמנם בפועל עושה את רצון ה' אבל איתא בתניא והתורה אמרה ועבדתם את ה' אלקיכם כי אדם צריך להרגיש שרק כיון שהוא משועבד להשי"ת לכן הוא לומד תורה, אכן כשאדם מסתובב בתפילין ואפילו שאינו מרגיש טעם בהנחת התפילין ומסובב את הרצועות בלא להרגיש שום טעם אז הוא עובד ה', שהוא עושה את המצוה כי ה' אמר לעשות את המצוה, ואפילו שהוא אינו מרגיש טעם בזה מניח הוא תפילין כי ה' צווה להניח תפילין, אשר קדשנו במצוותיו להניח תפילין, לכן להיקרא עובד ה' הוא רק ע"י מצוות מעשיות.

אמנם אי אפשר לעשות מצוות מעשיות רק ע"י לימוד התורה, ואם אין באדם תורה אינו מרגיש כלל שרוצה לעבוד את ה', כי רצון לעבוד את ה' באמת בא רק ע"י התורה, כי ע"י התורה הוא מתדבק בהשי"ת ורוצה לעבדו ולעשות את רצונו, ולכן רק מי שלומד את התורה אז אפשר להגיע לידי עבודת ה'.

ראוי להוראה והתורה הולכת דווקא ע"י משפיע ומקבל וכך נמסר התורה בכל הדורות, וצריך בחור להיות מודה על האמת ולא לרמות את עצמו שמבין לבד אלא לנסות להבין יותר טוב מה שהמגיד שיעור אומר לו, וכך גם כשיגדל יסתובב בזה המחשבה ורק כך יכול להיות יהודי כשר וירא ה', ומי שאין יכול לקבל מה שאומרים לו יכול זה להעבירו מדרך הישרה, ומדוע כשבא לדמות עצמו לגדולים ממנו אינו רוצה כי הוא חושב שהם חכמים וגדולים ממנו, אבל כשמגיע לענין לקבל ממנו חושב כי אין גדול וחכם ממנו, וכיצד יכול אדם כה לשטות בעצמו, והרי זה ממש כמו לקחת סיכות ולדקור את עצמו בידיים, וכיצד יכול להיות אדם בשביל קצת כבוד להרוס את כל חייו.

זהו עצה אחת, והעצה השניה היא שהרי הכל הוא רק בסייעתא דשמיא ואין יכולים להגיע לשום אחד מהענינים לא לתורה ולא לתפילה רק בסייעתא דשמיא, וכדי שיהיה לו סייעתא דשמיא יש עצה של אהבת רעים, כי אדם שחושב שהוא יכול לבדו ללמוד ולהיות ירא שמים ולהתפלל לא באלה הפנ"ה השי"ת, וכידוע שאהבת רעים מעורר אהבת הבורא ואז יש הסייעתא דשמיא, ואם

האושר בזה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, אבל לעומת זה יכולים לדבר לשון הרע ושקר ודברי ליצנות ולהעביר את הזמן בריק, ומי שעושה כן אינו עובד ה', כי אחד שהוא יושב ולומד בבית מדרש ויכול גם לדבר לשון הרע ולהעביר את הזמן הוא עובר במל פשוט, וגם ההנחת תפילין שלו אינה עבודה כלל, כי עובד ה' היינו שמקיים מצוות לא תעשה בדיוק כמו מצוות עשה, כי כמו שמשועבדים לעבודת ה' לקיים כל מצוות עשה בשלמות כך גם צריך להיות עובד ה' ולא להמרות את פי ה' חלילה, כי הרי התורה עשהו עובד ה', ואם ממרה את פי ה' הרי הוא כלוקח את התורה הקדושה ונותנה בתוך עפר, כי אפילו שלמד תורה יכול בשביל תאוותיו וכבודו לעשות נגד רצון ה' הרי מבזה בזה את כבוד התורה, ורק מי שזהיר בשתי הצדדים בין במצוות עשה ובין במצוות לא תעשה זהו עובד ה', וזה צריך להשיג ע"י לימוד התורה, ואין יכולים להרגיש טעם ולהיות עובד ה' רק ע"י התורה הקדושה.

וללימוד התורה הקדושה היא העצה כיצד להיות עובד ה', והעצה לעצה זו הוא לדעת כי רצון ה' הוא שיהיה משפיע ומקבל, כי לא כל אחד

עוד אעורר מענין הקימה בבוקר, ושיטתי קצת תקיפה בזה ואיני רוצה לצוות בלא להתייעץ מקודם עם צוות הישיבה, אבל שיטתי היא כי בחור שאינו לומד לפני התפילה אינו יכול להיכנס לבית המדרש כלל, כי במילא אין הוא לומד כל היום וגם מפריע מאחרים ללמוד, כי בחור שאין לו עול מלכות שמים אינו לומד וכל יומו הוא דברים בטלים, ובישיבה שלנו אין לומד מי שאינו ירא שמים, ויש ישיבות שיש שם בחורים עם 'משופ' [בלורית] וכדומה ל"ע אבל בישיבה שלנו צריך להיות שכל מי שגדל בתורה גדל גם ביראת שמים, ואפשר לעלות עוד ועוד ואין לזה גבול וצריך רחמים גדולים שיהיה לזה קיום, ובחור שאין לו עול לקום בבוקר אין לו עול מלכות שמים, כי אם הוא יכול לעשות לעג וקלם מהקימה ולכסות את ראשו ולהמשיך בשינה אין לו עול מלכות שמים ואין לו מה לעשות בישיבה, ואיני זורקו לגמרי מהישיבה אבל אותו יום אין לו שייכות עם הישיבה, כי בחור שאין לו עול מלכות שמים אין לו מה לחפש בישיבה אלא צריך ללכת לעבוד, ורק אם רוצה לקבל עליו עול מלכות שמים ורוצה להיות כיהודי אז מקומו בישיבה.

ענין ההכנות קודם התפילה והמקוה צריך להיזהר בזה הרבה, ואם

בונה את נפשו מצעירותו כך בתורה ועבודה ובמעשים טובים אז זוכים לסייעתא דשמיא, ויש בענין זה אריכות הרבה אבל זהו עיקר הענין.

ואבא כאן לעורר על כמה ענינים, וזאת יצא ראשונה מה שאני אומר תמיד וצריך לחזור עליהם תמיד כסדר, ללמוד פרשת השבוע עם חומש רש"י, ללמוד ולהבין כל דיבור ברש"י מדוע הוזקק לפרש כך ולהבין גם את עניני הדקדוק שברש"י, כי אם לא הרי הוא עם הארץ, כי אין דבר בתורה הקדושה שאין צריך להבין כי מחויבים לדעת את כל התורה, וחומש רש"י הוא היסוד ואין יכולים להיות בגדר ישראל בלא ללמוד חורש"י, ואם יש לו רבי שילמדו ומבארו כל הדברים הקשים הרי טוב, ואם יש לו חברותא ללמוד איתו ילמד בחברותא, ואם לא הרי שאין לו ברירה ומוכרח לייגע את עצמו בדברי רש"י עוד פעם ועוד פעם עד שיבין את כל דברי רש"י גם עניני הדקדוק, ואם לא יבין הכל יתכסה אחרי כן פניו מבושה, כי ילדי חידר לומדים היום הרבה פסוקים עם חורש"י ומבינים הכל גם הדקדוק ברש"י, ובושות וחרפות יהיה מנת חלקו כשלא יבין מה שלומדים בניו, ואל יתייאש אדם אלא מה שהיה היה ומעתה והלאה ידע כי חורש"י הוא יסוד לכל ימי חייו.

מקומו, כי רק בדברים שעושה האדם על כרחו ואין לו חיות עצמית בזה צריך לצוותו מה לעשות, אבל אדם שיש לו רצון וחיות בתפילה צריך לדעת לבד לעמוד על מקום אחד.

וכמו כן גם בטיש בליל שבת צריך לעמוד כל הטיש על מקום אחד, ולא שאני צריך לזה לאנשים כי לי טוב בביתי בלא לשבת בין אנשים, אבל הבעש"ט הק' אמר כי כך צריך לעשות ולכן אני עורך טיש, וכואב לי שאין הבחור מבין מהו שבת ועד מתי צריך ללמד אותם שבת מהו, אצל זקה"ק לא ראו מעולם שידבר אחד עם השני באמצע הטיש, והיה הטיש למשך ג' או ד' שעות ובימות החורף אפילו ה' שעות ולא ראיתי אף פעם שאחד ידבר עם השני מילה אחת, כי כיצד יכול אחד לדבר עם השני באמצע הטיש וכיצד יכול לאבד רגע אחד בטיש וכ"ש בתפילה.

ואם רוצים שבחורי ישראל יגדלו בשלמות צריך ללמוד כל זה בישיבה, כי אם אין עוסקים באלו הענינים בישיבה ואם כעת אינו מרגיש טעם בשבת ואינו יודע מהו שבת כשיש לו עוד כל ההזדמנויות להרגיש טעם בשבת, אזי לאחר נישואיו יבא לביתו

קמים מאוחר הרבה פעמים אין לו גוף נקי ונמצא מעביר חצי מהתפילה בהכנותיו, ואינו יכול להיות שיעמוד בחור ויעביר את הזמן בפטפוטי מילי עם פלוני ופלוני ונראה הקאווע שטיבל כמו בית מרזח שזה שותה קאווע וזה תה וכל זה הוא על חשבון התפילה, ואדם צריך להשכיל את דרכיו כי אין יכול לעמוד לשוחח על חשבון התפילה, כי התפילה זהו האדם וזהו חיינו ואם אינו מרגיש טעם בתפילה הוא כמת, כי מי שמת אינו יכול להתפלל כדכתיב לא המתים יהללו י-ה, ואם אינו יודע פשט באיזהו מקומן לא למד פרק משניות קודם הודו, ואין צריכים לאמרו כי כך כתוב בסידור אלא כדי ללמוד פרק משניות, וכשאומרים הודו לה' קראו בשמו שירו לו זמרו לו שיחו בכל נפלאותיו צריך להרגיש טעם בתיבה אחת מהתפילה יותר משבעים כוסות קאווע.

ואמנם כולנו בני אדם ובבוקר צריך לשתות קאווע וכך יתפלל יותר טוב וכך נהגו אצל החסידים וכך צריך לעשות, אבל לא על החשבון של התפילה, ולא לשוחח אז עם חברו ובודאי לא על חשבון התפילה, ועל אחת כמה וכמה במשך התפילה אין מה להסתכל אנה ואנה ולהסתובב ממקום למקום, ואין צריך לצוותו לעמוד על

או בנשמת, כי כשבא באמצע התפילה הפסיד חלק מחייו ואין אחד שיכול להחזיר לו אותו, וכמו שאומר הבעש"ט הק' על מה שאמרו רז"ל (ביצה טו.) שבת וינפש (שמות לא-יז) כיון ששבת ווי אבדה נפש, ומדוע אומרים פסוק זה כליל שבת הרי היו צריכים לומר זאת במוצ"ש, אלא כי מאז כניסת השבת צריך לזכור שוי אבדה נפש ועוד מעט וכבר חולפת השבת, ובכל נפש יש בחינה זאת של נשמה יתירה בלי יוצא מהכלל כי כולנו בני איש אחד נחנו, וכל יהודי יש לו נשמה יתירה ויכול להרגיש טעם בשבת ובקדושת השבת ובשמחת השבת, ואמנם כל אחד יכול לזכות לזה אבל צריך לוותר על איזה דבר תמורתו.

ודבר ראשון יוותר שלא ידבר בבית המדרש גם שלא בשעת תורה ותפילה וזה דבר ראשון שזוכה בזה ליראת שמים, וכמוכן כמו שדיברנו למעלה הענין של התמדת התורה ועבודת ה' ושלא יהיה שמצד אחד יעסוק בכמה ענייני רפואה ומצד שני ידקור את עצמו במחט, כי מי שמדבר לשון הרע ודברים בטלים וממלא תאוותו ורגע אחר כך עוצם עיניו בדבקות אין זה יכול להיות עובד ה', ואין יכולים לעשות חזק מהשי"ת רק את עצמו משים ללעג וקלם.

בליל שבת ויוריד את מלבושו העליון ויעביר את הזמן בביתו.

וכמו שאמרתי מקודם שהתכלית של תורה הוא מעשים טובים כך התכלית של כל השבוע הוא יום השבת, ואם אין מתנהג בשבת כראוי אזי לא הגיע לכלום ולא התחיל עדיין את העבודה, וצריך לישן בערב שבת במסירות נפש ואפילו שבחורף יש פחות זמן, ואח"כ ללכת למקוה בשמחה שכבר מגיע השבת, ולהתחיל הודו בשמחה שכבר הגיעה הגיעה יום השבת ואפשר לומר 'הודו' ו'לכו נרננה' ו'לכה דודי' ו'רוא דשבת' ו'שלום עליכם' ואפשר לעשות קידוש ואפשר לומר 'כל מקדש' ו'יה רבון עלם ועלמאי אנת הוא מלכא מלך מלכיא', וכשיהודי ינסה להרגיש כל השבוע כי אנת הוא מלכא מלך מלכיא אזי כליל שבת נותנים לו מן השמים להרגיש שיש בורא עולם, ויזכה להרגיש שמדבר לפני ה' ואומר אנת הוא מלכא מלך מלכיא.

ואחר הטיש לא להעביר הזמן אלא צריך תיכף לשוב הביתה ולשכב לישן כדי לקום בבוקר וללמוד קודם התפילה סידורו של שבת או פרק תניא או קדושת לוי, ולומר תהלים קודם התפילה וללכת למקוה ולהתחיל התפילה מההתחלה ולא להגיע בשירה

בחינות, שצריך אדם להחזיק עצמו לכולם כי זהו הדרך שנהיה בזה אדם, ועוד צריך האדם לדעת כי אין גורע ממנו כלום אם אינו יודע משהו, וזהו כלל שצריך לדעת תמיד שבזה שמשפיל עצמו אינו נהיה קטן רק בזה שמרמה את עצמו נהיה קטן, וזהו העצה של והדרת פני זקן לדעת את האמת ולא לחשוש שיגרע ממנו מאומה וזהו הצעה להגיע לידי ויראת מאלקך.

ה' יעזור בזכות אבותינו הקדושים ובזכות אבותיכם ואמותיכם המעתירים בעדכם שיזכו בניהם תלמידי חכמים ומוסרים נפשם עבורכם, שנזכה לסייעתא דשמיא ותזכו לגדול בתורה ועבודה ובמעש"ט ע"פ התורה וע"פ האמונה וע"פ דרכי אבותינו הקדושים.

ויראת שמים אין בא בקל, ואיתא בגמ' (שבת לא.) הן יראת ה' היא חכמה וגו' שכן בלשון יוני קורין לאחת הן, ומדוע הפסוק לא אמרה בפרוש אחת בלשון הקודש רק אמרה בלשון יוני, כי יהודי שיש לו יראת שמים אזי וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, ולכן אמרו בלשון יוני כי אפילו גוי יכול לראות עליו כי הוא ירא שמים, התורה אמרה והדרת פני זקן ויראת מאלקך (ויקרא יט, יד), ומפרשים בספרים כי אם מהדר פני זה שקנה חכמה זוכה ליראת שמים, ואם מכבדים את המלמדים אתכם והמורים אתכם בדרך הישרה בשמחה על שבאו לעזור אתכם עוזר השי"ת וזוכה ליראת שמים.

ה' יעזור ונזכה למה שהבטיח ה' לאברהם אבינו ושמתי את זרעך כעפר הארץ, וצריך להיות בזה שתי